

Spinnerij Noorderhagen en Rigtersbleek

Spinnerij Noorderhagen en Oosterveld.

In 1896 werden op het landgoed Het Stroot door Gerrit Jan van Heek de bouwkundige en technische plannen ontwikkeld voor twee nieuwe textiel fabrieken Van Heek & Co. aan de Noorderhagen en op het Rigtersbleek in Enschede. Nadat veel technische problemen waren opgelost werden weefgetouwen gekocht in Manchester, Engeland. In Engeland was de textielindustrie als industrie vergaand ontwikkeld zowel voor wat betreft de textiel techniek maar ook het bouwkundig en technisch ontwerp van textiel fabrieken. Voor Gerrit Jan van Heek was dat reden om de streek rondom Manchester regelmatig te bezoeken en daar veel kennis op te doen.

Van Heek & Co. Aan de Noorderhagen.

De keuze van de architect voor de nieuwe fabrieken was bij de broers van Heek discutabel. De Engelse architect Philip Sidney Stott had ruime ervaring met het bouwen van textiel fabrieken. Architect Beltman, een Twentse architect die al veel opdrachten voor de van Heeks had uitgevoerd, was sterk in de veronderstelling dat hij de nieuwe fabrieken voor de van Heeks zou mogen ontwerpen. Gerrit Jan van Heek was nogal enthousiast over de Engelse architect Sidney Stott en het aanzienlijke prijsverschil in de offerte met architect Beltman was echter in het voordeel van Sidney Stott. Een dertienjarige relatie tussen de van Heeks en architect Beltman werd hierdoor beëindigd. Architect Sidney Stott kreeg niet alleen de opdracht voor de spinnerij aan de Noorderhagen, maar ook de textiel fabriek aan de Rigtersbleek. De spinnerij aan de Noorderhagen werd gebouwd achter het pakhuis dat architect Beltman had ontworpen.

Sir Philip Sidney Stott [1858-1937]

Gerrit Jan van Heek was inmiddels zeer overtuigd van de ontwerpen van Stott vooral omdat deze fabrieken ontworpen werden met Fire Flooring Technik die de textielfabrieken aanzienlijk brandveiliger maakte. De kern van deze gebouwen bestond uit een kernvaste binnen constructie van gietijzeren kolommen en vloeren van tegelgewelven en later beton. Kenmerkend voor het ontwerp waren de markante sprinklertorens ja zelfs architectonische kunststukken. De rijk gedecoreerde watertoren aan de Noorderhagen, de Rigtersbleek spinnerij en de toren van Jannink aan de Haaksbergerstraat zijn sprekende voorbeelden van het ontwerp van architect Sidney Stott. Aangezien Gerrit Jan van Heek een uitgesproken mening had over het ontwerp van de fabrieken claimde hij het ontwerp van de fabrieken en Stott werd door hem vooral gezien als een architect die het bouwkundig deel van de fabriek uitwerkte.

In algemene zin waren de gebroeders Gerrit Jan en Jan Herman van Heek toch tevreden over het ontwerp en de realisatie van de textielfabriek. Drie jaar later realiseerde Sidney Stott de textielfabriek aan de Haaksbergerstraat van Gerh. Jannink & Zonen. Stott kreeg meer opdrachten in Twente en zijn bouwstijl is nog steeds herkenbaar in de stedelijke omgeving van verschillende Twentse plaatsen. De spinnerij Oosterveld werd in een aanbesteding toegekend aan de Gebroeders Lasonder uit Enschede voor een bedrag van 157.488,00 gulden. In 1898 was de spinnerij Rigtersbleek volop in bedrijf.

Op 5 april 1898 werd door Gerrit Jan van Heek en Jan Herman van Heek een vennootschap opgericht onder de naam G.J. Van Heek & Co. Het begin van een textiel imperium was geboren en zou decennia lang een belangrijk stempel drukken op de sociale, maatschappelijke en economische ontwikkelingen in Enschede.

De spinnerij en het pakhuis aan de Noorderhagen zijn de huidige bouwkundige restanten van het G.J. Van Heek imperium. Deze gebouwen fungeren momenteel als woongebouw.

Spinnerij Rigtersbleek is eigendom van de gemeente Enschede en is in gebruik als bedrijfsverzamelgebouw.

Beide gebouwen zijn een gemeentelijk monument.